

Uvjerljivo raskrivanje zvučnog bogatstva

Piše
Sonja Marinković

Tradicionalni aprilski dani muzike, 13. festival A tempo, ove godine program fokusiraju na jedan instrument – klavir. I naslovom festivala „Umjetnici i klaviri“ istaknuta je ekskluzivnost premijere dva instrumenta na muzičkom podijumu Crne Gore. Prvi put javnosti su predstavljeni klaviri proizvedeni u hamburškom „Stenveju“, u svijetu neprikosnovenih majstora graditeljstva, uprkos poplavi pokušaja da im se parira i konkuriše. Privilegiju da publici predstavi novi koncertni instrument imao je makedonski pijanista Simon Trpčeski, umjetnik velike i osobene internacionalne karijere.

Virtuozni Trpčeski

Životna i umjetnička priča Simona Trpčevskog sasvim je osobena na južnoslovenskom prostoru jer je imala, i danas ima, sasvim nesvakidašnji put ostvarenja uspjeha. Trpčeski je školovan u Makedoniji, iza njegovog imena ne stoje u svijetu priznati i poznati konzervatoriji, nijesu su ga na svjetski podijum izveli skandali poput Iva Pogorelića. Iza njega ne stoji ni brižljiva potpora države iz koje dolazi, a kakvu imaju svi vrhunski umjetnici u Francuskoj, Rusiji ili Koreji, na primjer. I nije poslije prvih uspjeha izabrao novo mjesto za život i rad, što bi svakako njegovu karijeru učinilo jednostavnijom, već istrajno decenijama s ponosom nastupa u ime kulture svoje domovine, ne propuštajući da, makar na bis, izvede i djelo makedonskog kompozitora. Njegov primjer može da bude višestruko poučan za one koji promišljaju i nose odgovornost za budućnost talenata u kojima Crna Gora nikad nije oskudijevala, ali i uzor samim talentima, takođe. Nastupom na otvaranju festivala Trpčeski je nedvosmisleno demonstrirao zbog čega je ostvario internacionalni uspjeh. Talenat i vrhunsko virtuosno umijeće ovdje su podrazumijevajući. Ali publika prvenstveno reaguje na njegovu potpunu posvećenost instrumentu, radost sa kojom pristupa kreaciji i beskompromisno davanje. Ono je bilo izraženo već izborom programa.

Interpretativni izazov

U prvom dijelu izvedena su Bramsova djela, u drugom je njemačkom suprotstavljeno drugačije, francusko viđenje klavira u djelima Ravela i Pulanka. Dakle, izabran je repertoar koji nije satkan od bezbroj puta provjerene efektivnosti najpopularnijih numera. Svaka od izvedenih kompozicija donosi vrhunski interpretativni izazov. Tri intermece iz op. 117 Johanesa Bramsa plod su misaonih, introvertnih poznih

POTPUNA POSVEĆENOST:
Simon Trpčeski

MUZIČKI RAZGOVOR: Miša Alperin i Mihael Rudi

godina velikog majstora. Uvjerljivo donijeti i raskriti zvučno bogatstvo tog svijeta satkanog iz jedne ideje, muzičkog nukleusa koji se organski razvija, uvijek je na koncertu poseban izazov, ali činilo se da je taj izbor idealan za naš prvi susret sa zvukom novog instrumenta, koji se dvoranom rasuo u svoj ljepoti i čistoti, osvajajući svaki kutak tog za zvuk ne baš gostoljubivog prostora, oplemenjujući ga i potčinjavajući sebi. To je bio istinski doživljaj. Varijacije na Hendlovu temu neke su u nizu kompozicija tog žanra u zreлом Bramsovom stvaralaštvu kada je pijanizmu pristupao na sasvim drugačiji način. On je ovdje istinski Betovenov nasljednik, baštinik iskustva moćnog građenja formalne arhitektonike i orkestarske zvučnosti klavira. Ali to nije klasična partitura, već romantičarski dijalog sa barokom i zato daje uvid i u nekadašnji zvučni svijet pretka klavira – čembala – koji se može evocirati na novom instrumentu, ali ga razvija i transformiše na simfonijski način, naročito u kulminaciji djela, moćnoj fugi koja demonstrira – da parafraziramo Prokofjeva i njegovo određenje Klasične simfonije – kako bi Bah komponovao fugu da živi u Bramsovo doba.

Trpčeski je sa punom predanošću odgovorio na mnogobrojne izazove ove složene partiture i slušali smo jedan uzbudljivi dijalog sa mladim instrumentom, koji je u rukama velikog majstora postepeno raskrivao svoje potencijale. Na istom putu je realizovan potom sasvim drugačiji zvučni svijet impresionističkog tkanja Ravelovih Otmjenih i sentimentalnih valcera i neoklasičnih minijatura Fransisa Pulanka, jednog od najzanimljivijih kompozitora čuvene francuske šestorke, a slobodno se može reći i jednog od najinteresantnijih kompozitora klavirske muzike u 20. vijeku. Izborom programa Trpčeski nam je dao priliku da

tokom koncerta prođemo sve ključne epohe iz historijata klavirskog zvuka, dao pamćenja vrijednu lekciju o tome kako se njihovoj interpretaciji pristupa na različiti način, ali uvijek sa pozicija visokog modernizma. Svi koji jednom dožive susret sa ovim velikim umjetnikom imaju želju da ga čuju ponovo i to jeste poruka burnih aplauza kojima ga je i ovog puta ispratila podgorička publika.

Izvan konvencija

Drugi koncert – nastup klavirskog dua Miše Alperina i Mihaela Rudija – realizovan u saradnji sa Francuskim institutom u Podgorici, rezultat je drugačije filozofije muzike. On je imao performativni karakter i realizovan je izvan standardnih koncertnih konvencija, počev od (ne)predočavanja programa koji se svira, preko načina muziciranja koje uključuje i standardne elemente djez interpretacije sa slobodnim korišćenjem govora, mrmljanja, trupkanja nogama, uzvikivanja, šetnje po sceni i nekonvencionalnog ponašanja. Nestandardan je i dijalog koji umjetnici na koncertu vode: oni praktično i ne nastupaju (osim u izuzetnim trenucima) kao duo, već kao dva umjetnika koji „razgovaraju“ povodom nekih drugih muzika, poznatih i popularnih, poput Hajdna i Stravinskog, ali i onih koje to nijesu i ostaće zagonetka za slušaoca.

Ovakav umjetnički koncept međutim nužno mora da dođe u koliziju sa atmosferom koncertne dvorane i publikom koja je barijerom scene odijeljena od performativnog čina, jer bi podrazumijevao i njenu slobodu učešća, komentara i neposrednog odziva, a ne kruto posvećeničko slušanje. Festival je tako pokazao da danas u svijetu postoje i drugačiji koncepti muzike, ali čini se da je svoju publiku samo učvrstio u vjernosti standardnim formama predstavljanja umjetnosti sviranja na klaviru.